

בס"ד. שיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. ידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש — בעל ההילולא די"ג תשרי — שרבע השעה במשך היום שבה לומדים חסידות, צריכה להתפשט על כל כ"ד שעות היום, ועי"ז נעשה היום כולו (כל המעת-לעת) יום חסידי (כפי שכבר נדפס¹).

וכיון שבמשך המעל"ע נכלל גם זמן השינה, מובן, שפעולת רבע השעה של לימוד החסידות היא גם בנוגע לזמן השינה² — כמובן גם מזה שענין החסידות צריך להיות גם בשעה שאדם עומד בתנועה של שלא לשמה, ע"ד המסופר³ אודות אחד שעמד בנסיונות קשים מצד זה שלא מתאים לחסיד לעבור עבירה.

ב. ויש להעיר בנוגע לכללות ענין השינה⁴ — שאין זה כדעת הטועים שהצורך בשינה הוא רק בגלל שהגוף מתעייף ומוכרח לנוח, ואינו יכול להתקיים ללא שינה (ולכן האומר "שבועה שלא אישן .. מלקין אותו וישן לאלתר"⁵, כיון שללא שינה יכולים להתקיים רק משך זמן מסויים ולא יותר), אלא זהו גם ענין בפני עצמו, ועד שנעשה חלק מקביעות סדר עבודת היום ע"פ תורה, כמובן מלשון חז"ל⁶ "לא איברי לילא אלא לשינתא"⁷, והיינו, שלא זו בלבד שבליילה חייב להיות ענין השינה, אלא יתירה מזה, שכל מציאות הלילה אינו אלא עבור ענין השינה.

וענין זה קבע הקב"ה מיד בהתחלת הבריאה, קודם החטא, שאז הי' העולם במילואו באופן גלוי, ואעפ"כ הי' גם ענין השינה — כמ"ש⁸

(5) סוכה נג, א. וש"נ.

(6) עירובין סה, א.

(7) ברשימה נוספת, שנוכר גם דיוק הלשון

"לא כו' אלא כו'" (ולא בלשון חיובי: איברי

לילא לשינתא), שמורה שהוא לעיכובא (ראה

תוד"ה מתניתין — מנחות פג, סע"ב).

(8) בראשית ב, כא.

(1) ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש ע'

66 — מסה"ש תרצ"ט ע' 339. וראה גם

תו"מ חנ"ד ע' 145. וש"נ.

(2) ראה סה"ש שם: "שלאפן ווי אַ חסיד".

(3) ראה בית רבי ח"א פכ"ו (עד, א). וראה

גם תו"מ חס"ה ע' 116. וש"נ.

(4) ראה גם תו"מ חנ"ד ע' 32. וש"נ.

"ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן", ועי"ז פעל הקב"ה ענין נעלה ביותר כו'.

וזהו גם מה שמצינו בפרקי דר"א⁹ שבעת השינה עולה הנשמה למעלה (שהרי בעת השינה מסתלקת הנשמה מן הגוף, ונשאר בו רק קיסטא דחיותא¹⁰) ושואבת לה חיים כו', ומזה מובן גודל העילוי שנעשה ע"י השינה.

וכללות הענין בזה — שלאחרי שישנו ענין העבודה שבמשך היום, הנה בבוא הלילה מתעלים כל עניני העבודה שהיו במשך היום באופן נעלה יותר, עי"ז שהנשמה עולה למעלה ונמצאת במדריגה נעלית יותר, כיון שאינה מוגבלת בהגוף כו'.

וזהו גם הביאור בדין ש"אדם מועד לעולם כו' בין ער בין ישן"¹¹: לכאורה אינו מובן: איך יתכן שהאדם יהי' אחראי למעשיו בעת השינה, שמסתלקת ממנו הנשמה, וכחותי' אינם פועלים פעולתם כמו בשעה שהוא ער, כך, שאין זה מעשה אדם בעל שכל, אלא כמו מעשה בהמה?

והביאור בזה¹² — שגם הנהגת הגוף בעת השינה תלוי' בעבודתו במשך היום, והיינו, שע"י עבודתו במשך היום ביכלתו לפעול שגם בעת השינה תהי' לגוף שייכות עם הנשמה כפי שנמצאת למעלה, ואז יהי' גם הגוף במעמד ומצב שלא יזיק כו'. ואם יש ענין של היזק מצד הגוף בעת השינה, הרי זה בגלל שנחסר בעבודתו במשך היום, ועד שיתכן שנשמתו לא עלתה למעלה כו' (כמבואר בספרים¹³). וכיון שהדבר תלוי בעבודתו במשך היום, לכן הוא "מועד לעולם כו' בין ער בין ישן".

ומזה מובן גם בנוגע לענינינו — שפעולת רבע השעה של לימוד החסידות היא גם בנוגע לזמן השינה.

ג. אך עדיין צריך להבין בפתגם אדמו"ר מהר"ש הנ"ל אודות רבע השעה של לימוד החסידות:

רבע שעה — הוא זמן מועט ביותר, ולכאורה צריך להיות לימוד החסידות יותר מאשר במשך רבע שעה בלבד — לא מיבעי בנוגע ליושבי אוהל [ובפרט ע"פ המבואר בקונטרס עץ החיים¹³ בנוגע לסדר הלימוד,

(9) פ"ב. וראה ב"ר ספ"ד.
 (10) ראה זח"א פג, א.
 (11) ב"ק כו, סע"א (במשנה). וש"נ.
 (12) ראה המשך תער"ב ח"א ע' צא. וראה גם תר"מ ח"ג ע' 47. וש"נ.
 (13) פכ"ה.

שבימות החול צ"ל לימוד החסידות במשך שלישי מהיום], אלא גם בנוגע לבעלי-עסק צ"ל לימוד החסידות יותר מאשר רבע שעה בלבד?!

וגם ע"פ שו"ע צ"ל לימוד החסידות יותר מאשר רבע שעה — כי:

איתא בשו"ע¹⁴ שקודם התפלה צריך להתבונן בגדלות הא-ל ובשפלות האדם. וכיון שמתפללים ג"פ בכל יום (שהרי גם תפלת מעריב שהיא רשות, הנה "האידינא קבעוה חובה"¹⁵), צ"ל התבוננות זו ג"פ בכל יום — לפני כל תפלה.

והתבוננות זו היא עיקר ענין לימוד החסידות — כמ"ש¹⁶ "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם", והיינו, שבשביל "ועבדהו", יש צורך בענין הדעת ("דע"), ולא מספיק ענין האמונה, שיכול להיות באופן ד"גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריי"¹⁷; והרי ענין הדעת — ש"יתקע מחשבתו בחוזק וכו'" (כמ"ש רבינו הזקן בתניא¹⁸) — יכול להיות רק ע"י לימוד החסידות, שמבארת עניני קבלה ופנימיות התורה באופן של הבנה והשגה.

וכיון שכל יהודי צריך ורוצה לקיים את ציווי השו"ע [וכמ"ש הרמב"ם¹⁹ אפילו בנוגע ליהודי שב"ד של עכו"ם צריך לכפותו כו', שמצד העצם והפנימיות שלו רצונו לקיים תומ"צ], ובנדו"ד, להתבונן קודם התפלה בגדלות הא-ל — הרי מובן, שלא מספיק ללימוד חסידות רק רבע שעה ביום, דהיינו, חמש דקות לפני כל תפלה, שאין זה שיעור זמן המספיק להתבוננות הנ"ל.

ואין לומר שכוונת אדמו"ר מהר"ש היתה רק בנוגע למיעוט שהתבוננות שלהם היא במשך רבע שעה בלבד — שהרי אדרבה: התורה על הרוכ תדבר²⁰, ואצל הרוב הרי זה במשך זמן ארוך יותר מאשר רבע שעה בלבד.

ד. ויובן בהקדם המבואר במאמר של אדמו"ר מהר"ש²¹, שיש בתורה (הן בגליא דתורה והן בפנימיות התורה) ב' ענינים: ענין התורה כפי ששייכת ופועלת בעולם, וענין התורה כפי שהיא למעלה משייכות לעולם.

18 ספ"ג.

19 ה' גירושין ספ"ב.

20 ראה מו"ג ח"ג פל"ד.

21 ראה גם ד"ה תורה צוה גו' ש"ת

תרל"ד — סה"מ תרל"ג ח"ב ס"ע תקנא ואילך.

14 אר"ח סצ"ח ס"א. וראה גם תו"מ

חנ"א ס"ע 227 ואילך. וש"נ.

15 טואו"ח רסרל"ה.

16 דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא

קו"א קנו, ב. ובכ"מ.

17 ברכות טג, א (לגירסת הע"י).

והענין בזה:

ישנו ענין התורה כפי ששייכת ופועלת בעולם — שזהו כללות הענין ד"בראשית", "בשביל התורה שנקראת ראשית"²², ועד שהתהוות העולם היא ע"י התורה, כדאיתא במדרש²³: "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה כו", ו"קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא"²⁴, הן בנוגע להתחלת ההתהוות בפעם הראשונה, כמ"ש²⁵ "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", ועד"ז בשאר המאמרות, והן בנוגע לחידוש הבריאה התמידי, כמ"ש²⁶ "לעולם ה' דברך נצב בשמים".

אבל, ח"ו לומר שעיקר ענין התורה הוא מה ששייכת ופועלת בעולם; העיקר הוא — שהתורה היא חכמתו ית', ועד שעלי' נאמר²⁷ "ואהי' אצלו גו' שעשועים גו'" [ולכן נענש דוד כשאמר על התורה "זמירות היו לי חוקיך"²⁸, כיון שלא זו היא השלימות של התורה, שהיא למעלה מזה בעילוי שבאין ערוך לגמרי²⁹], וכאשר יהודי לומד תורה, הנה "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"³⁰, ועד להמשכת בחי' השעשועים כו'.

ועד"ז יש ב' ענינים במצוות: ישנו ענין המצוות כפי שפועלים בעולם, אבל עיקר ענין המצוות הוא שעל ידם נעשה נח"ר למעלה — "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"³¹. כאשר יהודי מניח תפילין בכל יום — נוסף לכך שהניח תפילין אתמול ובימים שלפנ"ז — הרי הוא פועל נח"ר למעלה; כל יום הוא ענין לעצמו, ובכל יום נעשה נח"ר למעלה.

ועד"ז בנוגע ללימוד החסידות — שיש בזה ב' ענינים:

ישנו ענין לימוד החסידות כפי שפועל בעולם, והיינו, שלימוד החסידות פועל לא רק בשעת הלימוד, אלא כאמור לעיל שהלימוד רבע שעה ביום פועל בכל משך המעל"ע, שכל משך הזמן נעשה חדור בלימוד החסידות, וכמו בזמן, כך גם במקום, שפעולתו בחלקו בעולם נעשית חדורה בלימוד החסידות.

(22) ר"פ בראשית ובפרש"י ורמב"ן. משלי ח, ל.
 (23) ובכ"מ. (28) תהלים שם, נד. וראה סוטה לה, סע"א. במדב"ר פ"ד, כ.
 (24) זח"ב קסא, ריש ע"ב. (29) ראה תו"מ סה"מ שבט ע' שצג. וש"נ.
 (25) שם א, ג. וראה זהר שם, סע"א. (30) ראה תדבא"ר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תהלים קיט, פט. וראה תניא תתלד.
 (26) שעהיוה"א בתחלתו. (31) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.

אבל לא זהו עיקר ענין לימוד החסידות כדי לפעול בעולם; עיקר ענין לימוד החסידות הוא עצם ענין לימוד התורה שהיא חכמתו ית', בכדי להתקשר עם הקב"ה, שזהו ענין נעלה יותר שבאין ערוך כלל לגבי העולם,

וכפי שאומרים בתפלת שחרית דיום השבת: "אין ערוך לך .. בעולם הזה ואין זולתך .. לחיי העולם הבא אפס בלתיך .. לימות המשיח ואין דומה לך .. לתחיית המתים", והיינו, שגם המעלה הכי גדולה של ימות המשיח ותחיית המתים [ש"הם תכלית ושלמות בריאת עולם הזה שלכך נברא מתחלתו", כמ"ש רבינו הזקן בתניא³²], שאז יהי' העולם בתכלית העילוי, למעלה יותר מכמו שהי' בהתחלת ההתהוות ש"עולם על מילואו נברא"³³ — אין לזה ערך כלל לגבי הקב"ה,

ומזה מובן גם בנוגע לתורה, שהיא למעלה באין ערוך לגבי פעולתה בעולם.

ועפ"ז מובן, שמאמר אדמו"ר מהר"ש אודות לימוד חסידות רבע שעה ביום, הרי זה רק בנוגע לפעולה דלימוד החסידות בעולם, שבשביל זה מספיק רבע שעה ביום; אבל לא בנוגע לעצם ענין לימוד החסידות, שצריך להיות לא רק כדי לפעול בעולם, אלא כדי להתקשר עם הקב"ה.

ה. אך עדיין נשאלת השאלה: כאשר יהודי עסוק במשך רוב היום בלימוד הנגלה, או בענין ד"בכל דרכיך (דרכו של האדם) דעהו"³⁴, ורק במשך רבע שעה ביום עוסק בלימוד החסידות — איך יפעל עליו לימוד החסידות רבע שעה ביום להתקשר עם הקב"ה?!

אך על זה ישנו המאמר הידוע של אדמו"ר מהר"ש (כפי ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵): העולם סבור שכאשר אי אפשר לילך מלמטה ("אָרונטער") אזי מדלגים מלמעלה ("אָריבער"). ואני אומר שצריך ללכת "מלכתחילה אָריבער".

ותוכן הדברים — שלא נוגע כלל המעמד ומצב שבו עמד לפניו, ומתבטלים כל ההגבלות כו'.

וכיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פתגם זה לרבים, וגם צוה להדפיס זאת, הרי מובן שזוהי הוראה ששייכת גם למי שעיקר התעסקותו היא בעניני העולם, ונמצא במעמד ומצב ד"לכתחילה אָרונטער" — שגם

(34) משלי ג, ו.

(32) פל"ו.

(35) ראה אג"ק שלו ח"א ע' תריז. וראה

(33) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

גם לקו"ש חכ"ז ע' 166. וש"נ.

שמור פ"ל, ג. וש"נ.

אצלו ישנו הכח והיכולת³⁶ לילך "לכתחילה אריבער", כך, שיתבטלו אצלו כל ההגבלות כו'.

ובנוגע לעניננו — שגם מי שנמצא בדרגא של לימוד החסידות במשך רבע שעה בלבד, יש בכחו לפעול שכל עניניו יהיו חדורים ברבע השעה של לימוד החסידות, וגם להגיע לדרגא הכי נעלית של לימוד החסידות — שהו"ע ההתקשרות עם אלקות (כיון ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"³⁷) באופן שבחי' הסתים שבישראל מתקשר ע"י בחי' הסתים שבאורייתא עם בחי' הסתים דקוב"ה³⁸, ועד שבכל עניניו נרגש בגלוי ש"הוי' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר"³⁹, ועד שהכל הוא אלקות — "אין עוד מלבדו"⁴⁰.

* * *

ו. הקביעות של י"ג תשרי בשנה זו היא ביום השבת,

השבת שבין ששת הימים שלפנ"ז — שעליהם נאמר⁴¹ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", שפועל בהם עלי' ושלימות, כמ"ש⁴² "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", "ויכולו" מלשון כליון⁴³ — שביניהם יוהכ"פ, יום המיוחס, יום המיוחד ויום הקדוש⁴⁴, עליו נאמר⁴⁵ "אחת בשנה יכפר",

ובין ששת הימים שלאח"ז — שעליהם נאמר⁴⁶ "מיני' (מיום השבת) מתברכין כולהו יומין" — שביניהם התחלת א' משלש הרגלים שבשנה: חג הסוכות.

וכיון שיום השבת הוא בין יוהכ"פ לסוכות, ששניהם מתאחדים בו — הרי זה מדגיש את השייכות שיש ביניהם.

וכמובן ע"פ המבואר בחסידות⁴⁷, שענני הכבוד שבסוכות נמשכים מענן הקטורת דיוהכ"פ:

-
(41) ע"ז ג, סע"א.	(36) אע"פ שלא נוטלים ממנו ענין
(42) בראשית ב, א.	הבחירה, שניתן לכל אחד, כמ"ש (נצבים ל,
(43) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך). ועוד.	טו"ט) "ראה נתתי לפניך גו' ובחרת וגו'".
(44) ראה שבת קיט, א. זח"ב מז, א.	(37) זהר הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג. וראה
(45) אוה"ת נ"ך ע' רעה. סהמ"צ להצ"צ קעט, א.	זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא,
(46) זח"ב סג, ב. פח, א.	ב). תכ"ב (סד, א). ועוד.
(47) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קסג. וש"נ.	(38) ראה זח"ג עג, א. לקר"ת ויקרא ה, ג.
	נצבים מז, א. ובכ"מ.
	(39) פרשתנו לב, יב.
	(40) ואתחנן ד, לה.

עיקר עבודת יוהכ"פ היא בענן הקטורת, שבזה הי' ענין מיוחד ביוהכ"פ לגבי הקטורת דכל השנה, שבכל השנה היתה הקטרת הקטורת על מזבח הזהב, ואילו ביוהכ"פ נאמר⁴⁸ "כי בענן אראה על הכפורת", והרי כפורת הו"ע המקיף כו'.

ומענן הקטורת דיוהכ"פ נמשכים ענני הכבוד שבסוכות, שזהו עיקר הענין דחג הסוכות — כמודגש בשמו של היו"ט [כמבואר בשער היחוד והאמונה⁴⁹ ש"שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות כו"י], שאף שיש לו שמות נוספים, כמו "חג האסיף"⁵⁰, הרי נקבע דוקא השם "חג הסוכות" — שנקרא ע"ש הסכך⁵¹, שקשור עם ענני הכבוד, שהו"ע המקיף כו'.

ז. ויש להוסיף, שהשייכות בין יוהכ"פ לסוכות מתבטאת גם בכך שבשניהם ישנו ענין האחדות:

ובהקדמה — שענין האחדות מודגש בר"ה, שעליו נאמר⁵² "אתם נצבים היום כולכם (לאחדים כאחד⁵³) גו' ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימין".

וכמו"כ מודגש ענין האחדות — "כולכם", "לאחדים כאחד" —

ביוהכ"פ:

ביוהכ"פ ישנו החיוב דחמשה עינויים⁵⁴. וכיון שעינוי הו"ע שלילי, העדר העשי' — הרי בזה אין חילוק בין "ראשיכם" ל"חוטב עציך"; כולם שוים.

— בנוגע לעשיית מצוה, כמו הנחת תפילין, הנה אע"פ שבעצם העשי' אין חילוק בין התפילין של משה רבינו לתפילין של יהודי פשוט, וכמו"כ אין חילוק באופן הנחתם — הרי בנוגע לכוונת המצוה (שהיא חלק מהמצוה⁵⁵) והרגש האהבה ויראה כו', יש חילוק גדול בין משה רבינו לאיש פשוט⁵⁶, וכמו"כ יש חילוק ביניהם בנוגע להיסח הדעת כו'; אבל בנוגע להעדר העשי', ובנדו"ד, ענין העינוי, שלילת העונג — כולם שוים (ואף שיש חילוקים בכוונת העינוי — הרי הכוונה אינה נוגעת; המצוה היא להתענות בלבד).

53) לקו"ת ר"פ נצבים.

48) אחרי טז, ב.

54) ראה יומא רפ"ח. טוש"ע ואדה"ז

49) שבערה 26.

ארו"ח ר"ס תריא.

50) תשא לד, כב.

55) ראה גם תו"מ חס"ב ריש ע' 219.

51) ראה פרש"י (ד"ה ושחמתה) ותוס'

וש"נ.

(ד"ה כי) — סוכה ב, א.

56) ראה גם תו"מ חמ"א ס"ע 151. וש"נ.

52) ר"פ נצבים.

ועפ"ז נמצא שענין האחדות ביוהכ"פ הוא יותר מאשר בר"ה, כי בר"ה "מצות היום בשופר"⁵⁷, ובנוגע לתקיעת שופר יש חילוקים; יש מי שיודע לתקוע בשופר טוב יותר, ויש מי שאינו יודע לתקוע כ"כ טוב. ואף שאין זה חילוק לדינא, כיון ש"כל הקולות כשרים בשופר"⁵⁸, הרי מצד הידור מצוה יש חילוקים; משא"כ בנוגע לעינוי שהו"ע שלילי — כולם שוים.

ואף שיוהכ"פ הוא יום שנתחייב בחמש תפלות⁵⁹, ויש בו החיוב לתשובה⁶⁰, שיש בה חילוקי דרגות, החל מתשובה תתאה כפשוטה ועד לדרגא הכי נעלית שבתשובה עילאה, כמ"ש⁶¹ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" — הרי ישנו גם הענין ד"עיצומו של יום מכפר"⁶², ובזה שוים כולם; כל מי שרק מודה ב"עיצומו של יום", יש אצלו ענין הכפרה מצד "עיצומו של יום". ונמצא, שאע"פ שביוהכ"פ גופא יש חילוקים מצד דרגת התשובה של כל אחד, הרי לפנ"ז ישנו הענין ד"עיצומו של יום מכפר", שבזה שוים כל בני".

וכמו"כ ישנו ענין האחדות בחג הסוכות:

איתא בגמרא⁶³: "כל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת".

וענין הישיבה בסוכה הוא אצל כולם בשוה. — בנוגע לאכילה בסוכה יש חילוקים, אבל בעצם הכניסה לישיב בסוכה שווים כולם; אפילו מי שאינו מכוין מאומה בכניסתו לסוכה, הרי עצם כניסתו לסוכה בימות הגשמים — לא בניסן, אלא בתשרי⁶⁴ — מוכיחה שכוונתו לקיים מצות סוכה (כפי שמצינו בכמה ענינים שהמעשה מוכיח על הכוונה, גם כאשר לא יודעים אם יש לו כוונה⁶⁵).

וכן ישנו ענין האחדות במצות ד' מינים שבחג הסוכות [שאף שלכאורה אינה שייכת לסוכה, הרי ידוע המנהג שהמהדרין נוטלים ד' מינים בסוכה⁶⁶, ובפרט ע"פ הביאור בהשייכות דד' המינים לסוכה⁶⁷] — שהרי האתרוג יש בו טעם ויש בו ריח, ואילו הערבה אין בה לא טעם

(57) ר"ה כו, ב. כז, א.

(63) סוכה כז, ב.

(58) שם כז, ב.

(64) ראה טואו"ח סתרכ"ה.

(59) ראה לקו"ת ס"פ פינחס. ובכ"מ.

(65) ראה חולין יג, א.

(60) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

(66) סידור אדה"ז ב"דיני הלולב" (לפני

(61) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ריש

הלל). וראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשכ"ד

פרשתנו. ובכ"מ.

סי"ב (תו"מ חל"ח ע' 76 ואילך). וש"נ.

(62) ראה רמב"ם שם פ"א ה"ג"ד. וראה

(67) ראה תו"מ סה"מ תשרי ס"ע קנח.

גם לקו"ש חכ"ט ע' 203. וש"נ.

וש"נ.

ולא ריח⁶⁸, ואעפ"כ מחברים אותם ביחד ומקיימים בהם (לא ארבע מצוות שונות, אלא) מצוה אחת, ועי"ז משתווים כולם.

ח. וענין זה שייך גם לבעל ההילולא די"ג תשרי שחל ביום הש"ק שבין יוהכ"פ לסוכות:

ידוע הפתגם שבעל ההילולא הי' נוהג תמיד לאמרו, שההליכה צריכה להיות באופן ד"לכתחילה אריבער" (כנ"ל ס"ה).

ובכן: כאשר הולכים באופן ד"לכתחילה אריבער", אזי לא רואים חילוקי דרגות, אלא כולם שוים. — כאשר הולכים "אָרונטער", שאז ישנם חשבונות וכו', אזי יש חילוקים בין אחד לשני; משא"כ כשהולכים "לכתחילה אריבער", ללא חשבונות וכו', אזי משתווים כולם, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך".

ט. וההוראה מזה לכל אחד — שהנהגתו צריכה להיות באופן ד"לכתחילה אריבער":

כשיהודי קם משנתו, הנה לכל לראש צריך לומר "מודה אני לפניך", בידעו, שעיקר המציאות היא אלקות! — יש אמנם הענין ד"חוקות שמים וארץ. . שמת"י"⁶⁹, כך, שיש מציאות של עולם, אבל עיקר המציאות היא אלקות. ולכן, גם בשעה שיוצא לעולם, אין אצלו ענינים של חשבונות — איך יוכל לפעול בעולם, ואיך יוכל לגלות אלקות בעולם — אלא הולך "מלכתחילה אריבער", באופן שלא נוגע לו שום דבר, אפילו לא חלקו בעולם, כיון שעיקר מציאותו היא אלקות, וכל ענינו אינו אלא למלא שליחותו של הקב"ה.

וכפי שמצינו אצל אברהם אבינו, שכאשר הלך למלא שליחותו של הקב"ה, לא נכנס בענינים של חשבונות כיצד יוכל למלא זאת, אלא ידע רק שעליו להשלים את הכוונה העליונה, ולכן, גם כשהזדמן בדרכו נהר⁷⁰, לא הי' נוגע לו שום דבר, אלא המשיך ללכת, ואז, כשהגיע לנהר, נתברר שהי' רק אחיזת עינים, ובאמת אין כאן מציאות של נהר! ...

ובאופן כזה צריכה להיות הנהגת כל אחד מישראל — לילך "לכתחילה אריבער" למלא שליחותו של הקב"ה, באופן שלא נוגעים לו שום חשבונות וכו', בידעו שכל מה שנראה בעולם אינו אלא אחיזת עינים. וכל זה מודגש ביותר כשבאים מיוהכ"פ, שאז דומים בני"

(70) ראה תנחומא וירא כב.

(68) ויק"ר פ"ל, יב.

(69) ירמ' לג, כה.

למלאכים⁷¹, והשטן אינו מקטרג⁷², כך שאין העלמות והסתרים כו' — אזי עומדים במעמד ומצב שלמעלה מהעולם, ובמילא לא מתפעלים מהעולם כו', ואז ההליכה היא לא באופן שמלמטה למעלה, "מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"⁷³, אלא "מלכתחילה אריבער".

* * *

י. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו.

* * *

יא. בנוגע לביאור בפירוש רש"י — הנה בהמשך להמדובר לעיל (במאמר⁷⁴) אודות הפסוק⁷⁵ "יעקב חבל נחלתו", נתעכב על פירוש רש"י בפסוק שלאח⁷⁶: "ימצאהו בארץ מדבר".

הביאור בפרש"י "אותם מצא לו נאמנים בארץ מדבר, שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו",

— ש"ימצאהו גו" קאי (לא על הטובות שעשה הקב"ה עם בני", כבהמשך הפסוק: "יסובבנהו", "שם סבבם בעננים וכו'"⁷⁷, אלא) על

"ימצאהו בארץ מדבר" דוקא, מוכרח רש"י לפרש שקאי על מעלת בני" — "אותם מצא לו נאמנים*** בארץ מדבר שקבלו עליהם כו'", נוסף על עצם הליכתם לארץ מדבר (מהמיטב דארץ מצרים), כפי שממשיך לפרש "ובתהו ילל ישימון" "ארץ צי' ושממה, מקום יללת תנינים כו', אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום צי' ושממן, כענין שנאמר לכתן אחרי במדבר" (וכפי שפירש רש"י על הפסוק (בא יב, ט) "וגם צדה לא עשו להם", "מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכו כו'").

שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון", ואעפ"כ, "היתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען .. המעולה שבארץ מצרים".

*** "נאמנים" דייקא (לא רק "מאמינים"), שפירושו נאמנים מכבר, כיון שכבר עמדו בנסיון בעבר — שלמרות שנמצאו בארץ מצרים, שהיתה "ערות הארץ" (ראה קה"ר פ"א, ד), מ"מ נשאר בניו של יעקב.

71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סי"ח ס"ג. סתרי"ט ס"ט. סתרי"ט ס"ט. וש"נ.
72) ראה יומא כ, רע"א. וש"נ.
73) ויצא כח, יב.
74) לעיל ע' 45 ואילך.
75) פרשתנו לב, ט.
76) שם, יו"ד.

77) דא"כ, ה' הכתוב צריך להזכיר הטובות שעשה הקב"ה לבני" עוד לפני שבאו לארץ מדבר" — בהיותם בארץ מצרים*, כמ"ש (ואתחנן ד, לד) "לקחת לו גוי מקרב גוי .. באותות ובמופתים .. ככל אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים"; והרי ארץ מצרים אינה "ארץ מדבר", "תהו ילל ישימון" "ארץ צי' ושממה" (פרשתנו שם ובפרש"י), אלא ארץ נושבת, ועד ש"אין לך מעולה בכל הארצות כארץ מצרים**". וכיון שנאמר

(* וכמודגש בהתחלת מ"ת (יתרו כ, ב): "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". (** כמובא בפרש"י (שלח יג, כב) בנוגע למעלתה של חברון, ש"שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים", "להודיע שבחה של ארץ ישראל,

מעלת בני, בהמשך לפסוק שלפנ"ז אודות מעלת יעקב אבינו: "יעקב חבל נחלתו"⁷⁵, "השלישי שבאבות המשולש בשלש זכיות"⁷⁸ זכות אבי אביו (אברהם) וזכות אביו (יצחק) וזכותו.. כחבל הזה כו"⁷⁹,

ולכן יש גם לבנ"י שלש זכיות⁸⁰: "שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו"⁸¹, בהתאם לשלש זכיות של אברהם יצחק ויעקב: "תורתו" (לימוד השייך לשכל האדם) — מעלת יעקב "יושב אהלים"⁸², "מלכותו" (קבלת גזירותיו גם אם לא מבינים הטעם) — מעלת אברהם שעסק בפרסום מלכותו של הקב"ה בעולם, ו"עולו" (עול⁸³ תמיד⁸⁴, ללא חירות לעצמו כלל) — מעלת יצחק⁸⁵ שע"י העקדה נעשה עולה תמימה⁸⁶ (כליל לה')⁸⁷ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁸ בלקו"ש חל"ד ע' 206

ואילך.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקני משקה⁸⁹ כדי לחלק בין

המסובים].

* * *

ראה טו, יח ובפרש"י) "משנה שכר שכיר עבדך", "מכאן אמרו עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה כו"; וכפי שאמר יעקב: "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני" (ויצא לא, מ).

85) שאצלו מודגש ענין ה"פחד" — "פחד יצחק" (ויצא לא, מב), שזהו יותר מענין ה"יראה" (שנאמר גם באברהם — "ירא אלקים" (וירא כב, יב)), שכל מציאותו חדורה בזה עד כדי כך שרועד תמיד.

86) פרש"י תולדות שם, כו, כו, ב.

87) ולכן, לא יפלא ש"אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה" (פרש"י וירא כב, יד), גם במשך כל קמ"ג השנים שהתהלך בעולם לאחרי העקדה — כיון שכל מציאותו היתה חדורה באלקות.

88) בשילוב שיחת ש"פ האזינו תשל"ז.

89) להר"ש לוויטין (שעבר לפני התיבה ואמר הקדישים), באמרו שזהו לכבוד ההילולא; לר' דוד רסקין — עבור הכינוס של צעירי אגודת חב"ד בחול המועד סוכות, ואמר, שזה יפעל אצלם הענין ד"לו חכמו ושכילו" (פרשתנו שם, כט), היינו, שגם אצל

78) ורש"י אזיל לשיטתי לפנ"ז — שמפרש בפסוק (שם, ו) "הלא הוא אביך קנך" ג' ענינים: "שקנאך, שקננך בקן הסלעים ובארץ חזקה, שתקנך בכל מיני תקנה".

79) פרש"י עה"פ.

80) ובשכר זה — "יסובבנהו", "שם סכבם והקיפם בעניים, וסכבם בדגלים לארבע רוחות, וסכבם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית" — ג"כ ג' ענינים.

81) אף שלכאורה "מלכותו ועולו" ענינם אחד, וכפי שמצינו בפירוש רש"י על הפסוק (ברכה לג, ה) "ויהי בישורון מלך", "תמיד עול מלכותו עליהם".

82) תולדות כה, כז ובפרש"י. — שזהו תואר מיוחד שמצינו ביעקב דוקא (ולא בשאר האבות — אף ש"אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה הי"י" וכן יצחק (יומא כח, ב)); וכן מצינו ש"שלח לפניו (קודם שבא למצרים) גו' להורות גו'", "לתקן לו בית תלמוד כו" (ויגש מו, כח ובפרש"י).

83) "כשור לעול וכחמור למשאווי" (ע"ז

ה, ב).

84) הן ביום והן בלילה, ע"ד מ"ש פ' (פ'

יב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — ישנו מאמר הזהר⁹⁰ על הפסוק⁷⁵ "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא וכו'", והיינו, שההשפעה לבני"י ("יעקב", כפירוש רש"י: "הוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל בן אברהם, ולא עשו בנו של יצחק") אינה כמו ההשפעה לאומות העולם שעוברת דרך שר כו' (שאף שאינו משפיע משלו, אלא מקבל הכל מהמלך, הרי זה בכל זאת עובר על ידו כו'), אלא מתקבלת באופן ישיר מהקב"ה.

ומבאר אאמו"ר⁹¹ דיוק ג' הלשונות "רברבא", "מלאכא" ו"ממנא": "רברבא הוא השרפים שבבריאה (ששם מקננת בינה⁹² שהיא אתון רברבן⁹³). מלאכא הוא החיות שביצירה, כי סתם מלאך הוא ביצירה. ממנא הוא האופנים שבעשי".

כלומר: בשם "רברבא" נקראים המלאכים שבבריאה (שהם למעלה מסתם מלאכים שביצירה) — כי, בבריאה (ששם מקננת בינה שהיא אתון רברבן) מאיר ריבוי אור, ובמילא גם הכלים צ"ל גדולים, ולכן גם המלאכים שם הם באופן של גדלות — "רברבא".

ומה שמצינו שהמלאכים בבריאה נקראים בשם "שרפים" — הרי זה מצד דרגתם בהשגת אלקות, שבגלל זה כלים ונשרפים לגמרי⁹⁴; ואילו השם "רברבא" מורה על דרגתם מצד עצמם, שנמצאים בעולם שיש ריבוי אורות וכלים גדולים כו'.

ואילו "ממנא" הם המלאכים שבעשי (למטה מסתם מלאכים שביצירה) — כי, "ממנא" שהוא מלשון ממונה (כמו "ויפקד המלך פקידים"⁹⁵, שתרגומו "וימני", ממונים), הוא למטה מ"מלאך" שפירושו שליח (כמ"ש⁹⁶ "וישלח יעקב מלאכים", שפירושו שלוחים), שהרי

92 תקו"ז ת"ו (כג, א). ע"ח שמ"ז פ"ג-ד. הובא בתניא רפ"ט.

93 ראה רמ"ז ומק"מ לזח"ג ר"פ ויקרא. מאור"א א, נב. אוה"ת נח נה, ב. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' רמא. ע' תקא. סה"מ תר"ם ח"א ע' פב.

94 ראה לקו"ת אמור לב, ב. נשא כח, סע"ד. ובכ"מ.

95 אסתר ב, ג. וראה גם מצו"ד לדברי הימים-ב לא, יג.

96 ר"פ וישלח. וראה ב"ר פע"ה, ד.

הצעירים תהי' המעלה של "זקן, זה שקנה חכמה" (קידושין לב, ב); להרה"ח ר' דובער חן, באמרו, שכיון שהוא אוסף כסף עבור ארץ ישראל, יחלק עתה "רוחניות"... ולהרה"ח ר' יהודה פלדי, ראש ה"ועד למען שלימות העם", או כפי שנקרא "ועד למען קיום היהדות".

90 פרשתנו רחצ, ב.

91 לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע תסד ואילך.

"שלוחו של אדם כמותו"⁹⁷, ועד שאינו מציאות לעצמו⁹⁸, ואילו ממונה הוא מציאות לעצמו, אלא שנתמנה למלא תפקיד מסויים (שזהו החילוק בין "שליח" ל"ממונה" בפשטות ע"פ נגלה).

יג. וממשיך אאמו"ר: "והוא ע"ד מלאך שרף שליח האמור בהגדה .. ותיבת אחרא האמור כאן הוא ע"ד אני ולא אחר האמור שם. עיין בלקו"ת בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ע"ש".
והענין בזה:

בלקו"ת שם⁹⁹ מבואר "מ"ש אני הוא ולא אחר" — דלכאורה, "מכיון שכבר פירש ולא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י השליח, א"כ מי הוא האחר שיצטרך לומר על זה עוד אני ולא אחר" — שיש המשכות עליונות שלמעלה מהשתלשלות, שמצד הענין ד"כחשכה כאורה"¹⁰⁰ יכולה להיות משם יניקה לחיצונים. ועל זה היתה בקשת משה "ונפלינו אני ועמך"¹⁰¹, והבטיח לו הקב"ה "גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה"¹⁰², וזהו "אני הוא ולא אחר", שלא תהי' להם יניקה גם ממדרגות עליונות כו'.

[ועפ"ז יובן מה שהענין ד"ונפלינו גו'" נאמר דוקא לאחרי חטא העגל, ולא מיד במ"ת — דלכאורה, למה לא הבהיר הקב"ה הענין ד"ונפלינו" מיד במ"ת, אלא המתין ק"כ יום, ג"פ ארבעים יום, עד לנתינת לוחות שניות, ורק אז אמר "ונפלינו"? — כי, בשעת מ"ת היתה המשכה רק מצד סדר השתלשלות, שמשם נמשך רק לבנ"י, משא"כ לאחרי חטא העגל, שכדי לתקן החטא הוצרך משה להמשיך י"ג מדה"ר שלמעלה מהשתלשלות, שמשם יכולה להיות יניקה לחיצונים — אזי הי' צורך להבהיר הענין ד"ונפלינו", להבטיח שיומשך רק לבנ"י].

ועד"ז מבאר אאמו"ר "תיבת אחרא האמור כאן" ("לא יהב להו .. לממנא אחרא") — ש"הוא ע"ד אני ולא אחר האמור שם".

אך עדיין דרוש ביאור בזה: האמור כאן בענין "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", הוא, שההשפעה לבנ"י אינה ע"י ממוצעים, אלא מהקב"ה בעצמו. ולכאורה מה שייך ענין זה להמבואר בלקו"ת בענין "אני הוא ולא אחר", ששם מדובר אודות המשכת ההשפעה לבנ"י דוקא,

(100) תהלים קלט, יב.

(101) תשא לג, טז.

(102) שם, יז.

(97) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(98) ראה גם תו"מ חס"ה ס"ע 19 ואילך.

וש"נ.

(99) צו יב, ג.

ללא יניקה לחיצונים — הרי כאן לא מדובר אודות ההשפעה עצמה שהיא רק לבנ"י, אלא אודות אופן ההשפעה לבנ"י שלא ע"י ממוצעים?

יד. וממשיך אאמו"ר: "ובסמוך על אל נכר³⁹, קנקט מלאכא וממנא, ולא הזכיר רברבא, כי, אל נכר הוא מצד עה"ד טו"ר, שזה מתחיל מיצירה ולמטה, משא"כ בבריאה ל"ש לומר אל נכר, כי אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה¹⁰³, שהוא עולם הבריאה, עולם הכסא¹⁰⁴. ובענין זה דרוש ביאור: מהו דיוק הלשון (ואיך שייך לומר לשון זה) "אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה". וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

טו. בנוגע למאמר הזהר "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא" — הנה:

כיון שבנ"י הם "עמו" ו"נחלתו" של הקב"ה, הרי כל מציאותם היא אלקות, כך, שיודעים רק אודות הקב"ה ובחורים בו בלבד, ובלשון המדרש¹⁰⁵: "אנא נסיב מלאכא.. הה"ד¹⁰⁶ חלקי ה' אמרה נפשי", והיינו, שאע"פ שישנם כל פרטי המדריגות שלמעלה כו' — אומרים בנ"י ש"אין עוד מלבדו"⁴⁰, אלא רק הקב"ה בעצמו.

וכאשר בנ"י פועלים בעצמם שאין אצלם מציאות אחרת מלבד הקב"ה, אזי גם הקב"ה מסתכל עליהם ומתנהג עמהם באופן כזה — כמ"ש¹⁰⁷ "את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום גו'" — ש"לא יהב להו לרברבא וכו'", שממשיך להם ההשפעה בעצמו, ללא ממוצעים, כולל גם ממוצעים בבחי' שלמעלה מעולמות ב"ע (רברבא מלאכא וממנא), שעז"נ "אני הוא ולא אחר", כמרומז בהוספה ד"לא לממנא אחרא".

טז. ויש לבאר הטעם שההוספה ד"אחרא" (שרומז על הבחי' היותר נעלית ד"אני הוא ולא אחר") נאמרה בנוגע ל"ממנא" שבעשי', ולא בנוגע ל"מלאכא" שביצירה או "רברבא" שבבריאה:

עיקר מעלת בנ"י — "חלק ה' עמו" — ניכרת דוקא כשנמצאים בעוה"ז התחתון (ש"לא יהב להו לממנא שבעשי'), כי, בעולם הבריאה

105 איכ"ר פ"ג, ח. (105)

106 איכה ג, כד. (106)

107 תבוא כו, יד"ח. (107)

103 שמו"ר פט"ו, כו. וראה לקו"ת

במדבר ג, סע"ג. וש"נ.

104 ראה לקו"ת אמור שם. פרשתנו עד,

ד. תו"מ סה"מ ניסן ס"ע קס. וש"נ.

(מקומם של "רברבא"), כיון שרובו טוב¹⁰⁸, ועד שהרע בטל במיעוטו, כך, שאין שם מציאות הרע, לא ניכר החידוש בהנהגתם של בניי;

ועד"ז ביצירה (מקומם של "מלאכא"), שאע"פ ששם ישנו הענין דעה"ד טו"ר, ובאופן שהטוב והרע הם בשוה¹⁰⁸, מ"מ, כיון שהטוב והרע אינם מעורבים, אלא יודעים שזה טוב וזה רע, לכן לא ניכרת כ"כ מעלת הנהגת בניי;

עיקר החידוש בהנהגת בניי הוא — כשנמצאים בעולם העשי' (מקומם של "ממנא"), ששם גובר הרע¹⁰⁸, ואעפ"כ מתגברים בניי על הרע ומתנהגים באופן המתאים ל"חלק ה".

והענין בזה — באותיות פשוטות:

יודע שבעוה"ז באה החיות האלקי באופן של התלבשות בלבוש הטבע, ועד כדי כך, ש"שם א-ל אד' המחיי' עולם העשי' הוא בגימטריא צו, ואין צו אלא עבודה זרה¹⁰⁹. . (לפי) שנתלבש בלבוש הטבע עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה¹¹⁰, שזהו בחי' ע"ז כו"י¹¹¹.

וזהו החידוש בהנהגתו של יהודי — שאינו מסתכל על העולם כפי שהוא מצד לבושי הטבע, אלא כפי שהוא למעלה מהטבע, ולכן, גם בשעה שעוסק בעניני העולם לצורך פרנסתו כו', יודע הוא שהעיקר היא ברכתו של הקב"ה, כמ"ש¹¹² "וברכך ה' אלקיך", אלא כיון שהקב"ה צוה שיהי' זה באופן ד"בכל אשר תעשה", אזי עושה "טובה" להקב"ה... לעשות כלי גשמי, אבל רצונו אינו אלא בברכתו של הקב"ה, ולא ב"לבוש" של הטבע, בידעו שהמרכה בלבושים לא העדיף, ואדרבה, לבוש ארוך יותר מדי גורם שהאדם יתקל בו כו'¹¹³, כך, שמצד עצמו אינו חפץ בלבושי הטבע, אלא רצונו להיות למעלה מהעולם.

וכיון שגם בהיותו בעוה"ז רוצה יהודי רק אלקות, וכהלשון בשיחה הידועה¹¹⁴ שיהודי יש לו "עסק" רק עם העצמות, ש"אין עוד מלבדו" — הרי זה מעורר גם למעלה שהקב"ה מתנהג עמו באופן כזה, ש"לא יהב להו .. לא לממנא אחרא", אלא מקבל ההשפעה מהקב"ה בעצמו, "אני הוא ולא אחר".

(108) ראה ע"ח שמ"ב ושמ"ז — פ"ד. (112) פ' ראה טו, יח.
 לקר"ת במדבר שם, ד. (113) ראה לקר"ת תצא לו, רע"ג. סהמ"צ
 (109) סנהדרין נו, ב. זח"א כז, ב. ובכ"מ. להצ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ג (דרמ"צ קז,
 (110) עקב ח, יז. ב.)
 (111) לקר"ת מסעי פט, סע"ב ואילך — (114) ראה סה"ש תורת שלום ע' 120
 הובא באוה"ת פינחס ע' א'סט. ואילך.

וזוהי כללות הנהגתו של יהודי — שמכריז "אין עוד מלבדו",
 "ניעט ניעט ניקאוואָ קראָמי וואָ אַדנאוואָ!"

יז. ובנוגע לענין ש"אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה" —

הנה:

כסא כבודו של הקב"ה הוא בעולם הבריאה, שנקרא עולם הכסא
 (ומ"ש בלקו"ת¹¹⁵ שמלכות דאצילות נקראת כסא — הרי זה ענין הדורש
 ביאור בפני עצמו, ואין כאן המקום להאריך בזה).

וכיון שעולם הבריאה, עולם הכסא, יש בו רע (שהרי רק על עולם
 האצילות נאמר¹¹⁶ "לא יגורך רע", משא"כ עולם הבריאה), לכן יש צורך
 להבהיר ולשלול ש"אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה".

ולהעיר גם ממ"ש רבינו הזקן בהל' תלמוד תורה¹¹⁷ בנוגע לענין
 השכחה שבאה מצד הקליפה, ש"היא העולה למעלה עד כסא הכבוד, ועד
 בכלל, אך לא למעלה מהכסא, כמ"ש כי אין שכחה לפני כסא כבודך ..
 ואינה מגעת לינק אלא עד הכסא כו'" (שלכן, גם מי ששוכח מה שלומד,
 צריך להמשיך ללמוד כו'); וזהו החידוש בנוגע לענין הרע — שאינו
 נוגע בכסא כבודו של הקב"ה, ולא רק למעלה מהכסא כו'.

* * *

יז. בהמשך להאמור לעיל אודות מאמר הזהר על הפסוק "כי חלק
 ה' עמו יעקב חבל נחלתו", "דלא יחב להו לרברבא ולא למלאכא ולא
 לממנא אחרא" — יש להזכיר את הגזירה של "מיהו יהודי", שיש יהודים
 שרוצים לבטל את ההבדלה שבין ישראל לעמים¹¹⁸, שזהו היפך מ"ש "כי
 חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", שלכן יש הבדלה גדולה בין ישראל
 לעמים.

יהודי צריך לדעת שיש אמנם מציאות של עולם שנברא ע"י
 הקב"ה, כמ"ש "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"²², "חוקות
 שמים וארץ .. שמת"י⁶⁹, עולם גדול שממנו רואים גדלות הבורא, כמ"ש
 "מה רבו מעשיך ה'"¹¹⁹ ו"מה גדלו מעשיך ה'"¹²⁰, ויש בעולם מציאות
 של גוים, ועד שיש דין ש"מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל"¹²¹, אבל

115) דרושי שמע"צ צב, סע"א. שיכולים לדבר על ענין זה, כיון שנמצאים

116) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר

117) תהלים קד, כד.

118) שם צב, ו.

119) גיטין סא, א.

117) פ"ב סה"י. וש"נ.

118) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר,

אעפ"כ, מציאותם של בני"י מובדלת לגמרי ממציאותם של אומות העולם, כיון ש"חלק ה' עמו", "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא", כאמור, שההשפעה לבני"י נמשכת מהקב"ה בעצמו, ללא אמצעות שרים כו', כמו ההשפעה לאוה"ע כו'.

והעובדה שיש כאלו שרוצים לומר שאין הבדל בין יהודי לגוי —

הרי זו "גזירה" שלא היתה מעולם!

החל מהפעם הראשונה שבני"י חטאו בחטא העגל, וכן לאח"ז, בזמן הגזירות של ירבעם בן נבט, אחאב וכו', הנה למרות כל העבירות שעברו, לא מצינו שיפגעו בעצם מציאותם של בני"י, להסיר את המחיצה שבין בני"י לעמים!

ועל זה יש הוראה בפרשת השבוע¹²² — "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"¹²³: שאל את אביך או זקנך — שתמונתו מתנוססת במשרדך — האם היתה פעם גזירה כזו, והם יאמרו לך עד כמה מופרך הדבר!

וגם אם אינו רוצה לשאול את אביו וזקנו, הרי יכול להתבונן בעצמו — "בינו שנות דור ודור"¹²³ — איך הי' המעמד ומצב של בני"י במשך כל הדורות! — המציאות של עם ישראל לא התחילה לפני 22 שנה או לפני 71 שנה, אלא היא קיימת מאז מתן-תורה, שאז "אתה בחרתנו מכל העמים"¹²⁴, ובמשך כל הדורות לא עלה על דעתו של אף אחד להסיר את המחיצה שבין ישראל לעמים!

ואכן הוא בעצמו, בחדרי חדרים, יודע את האמת — שפיסת-נייר אינה יכולה לשנות מציאות של גוי ליהודי, אלא שאין לו את התוקף לומר זאת בגלוי!

יח. וברור הדבר שהקב"ה נותן מלמעלה כל הכחות הדרושים לבטל את הגזירה, אלא שרצונו שגם מלמטה ישתתפו בזה עכ"פ באצבע קטנה, וכאשר רואה שנותנים אפילו אצבע בלבד, אזי עוזר כו'.

וע"ד המסופר במדרש¹²⁵ "מעשה בר' חנינא בן דוסא שראה .. אבן אחת ושכבה וסיתתה ומירקה ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים .. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו .. אנו מעלין לך אבנך לירושלים ובלבד שתתן ידך

(122) שם, ז.

(124) נוסח תפלת יו"ט.

(125) קה"ר בתחלתו. וראה שהש"ר בתחלתו.

(122) בענין זה נזכר גם הפסוקים "כי לא

כצורנו צורם" ("כל צור שבמקרא לשון סלע"

— פרש"י), "וכפר אדמתו עמו" (פרשתנו לב, לא-מג).

ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים" (אע"פ שברגע לפני"ז היו עומדים בריחוק מקום מירושלים).

וההסברה בזה¹²⁶ — דלכאורה אינו מובן: כיון שהיתה זו אבן גדולה שע"פ תורה לא הי' רחב"ד יכול להעלותה לירושלים (כפי שנתבאר בגמרא במסכת סוטה¹²⁷ בנוגע למרגלים — שיעור כובד המשא שיכול אדם אחד לשאת), עד כדי כך, שהי' צורך בחמשה מלאכים שיעלו את האבן, שמזה מוכח שמלאך אחד לא הי' יכול להעלות את האבן לבדו, שהרי אם מלאך אחד הי' יכול להעלותה, לא הי' הקב"ה מזמין לו חמשה מלאכים, א"כ, מהי התועלת בכך שיתן ידו ואצבעו עמהם? — כיון שרצונו של הקב"ה שתהי' איזו פעולה מצד המטה, אפילו אצבע בלבד, וכאשר נותן אצבעו, אזי נותנים לו הכל מלמעלה (ולכן אין להקשות מזה ש"אין סומכין על הנס"¹²⁸, כיון שזה גופא נעשה ע"י עבודתו בנתינת אצבעו כו').

וזוהי גם ההוראה בנוגע לגזירת "מיהו יהודי", שבודאי יש כחות מלמעלה לבטל זאת, אלא שממתינים שהאדם למטה יתן אצבעו, ואז יפעלו הכחות שנותנים מלמעלה את פעולתם; ואם טוען שנתן אצבעו ולא נפעל מאומה, הרי זו הוכחה שעדיין לא עשה מה שהי' ביכלתו לעשות, וכאשר הוא יעשה מה שביכלתו לעשות, אזי סוכ"ס תהי' פעולת הכחות שנותנים מלמעלה, באופן האמור, ש"נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים"!

ויה"ר שכל הענינים שעושים כדי לבטל את הגזירה יפעלו פעולתם, ובפרט כשיעשו אותם — בהתאם לזמן שבו עומדים עתה, לאחרי עשי"ת, שזהו כבר "זמן שמחתנו" — מתוך שמחה.

* * *

יט. בנוגע לפירוש רש"י — יש לבאר גם מה שרש"י מוסיף ומסיים "מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר¹²⁹ וזרח משעיר למו הופיע מהר פארץ":

ע"פ האמור לעיל (סי"א) שהפסוק "ימצאהו בארץ מדבר גו" בא בהמשך לפסוק "יעקב חבל נחלתו" שלפניו — הנה בהמשך לפירושו ש"יעקב" הוא השלישי שבאבות המשולש בשלש זכיות, זכות אבי אביו

(128) ראה ברכות סד, ב.

(129) ברכה לג, ב.

(126) ראה גם תו"מ חנו" ע' 131. וש"נ.

(127) לד, סע"א. הובא בפרש"י עה"ת

שלח יג, כג.

וזכות אביו וזכותו, כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים, והוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל בן אברהם, ולא עשו בנו של יצחק" — מוסיף ומסיים גם בפירוש הפסוק "ימצאהו בארץ מדבר גו": "אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. מה שלא עשו ישמעאל ועשו".

אמנם, הא גופא צריך ביאור — מדוע הוצרך רש"י לשלול את ישמעאל ועשו בפסוק "יעקב חבל נחלתו"?

והביאור בזה — שענין זה בא בהמשך לפסוק שלפנ"ז¹³⁰: "בהנחל עליון גוים — כשהנחיל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם הציפם ושטפם, בהפרידו בני אדם — כשהפיץ דור הפלגה הי' בידו להעבירם מן העולם, ולא עשה כן, אלא יצב גבולות עמים, קיימם ולא אבדם, למספר בני ישראל — בשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם";

וממשיך בפסוק שלאח"ז: "כי חלק ה' עמו" — "למה כל זאת, לפי שהי' חלקו כבוש ביניהם, ועתיד לצאת, ומי הוא חלקו, עמו, ומי הוא עמו, יעקב .. והוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל .. ולא עשו", והיינו, שאוה"ע מצד עצמם אין להם מציאות כלל, ועד שיש "להעבירם מן העולם", והסיבה היחידה ש"לא עשה כן, אלא קיימם ולא אבדם", היא — "בשביל מספר בני".

אך עדיין צריך להבין:

בשלמא בנוגע לדור הפלגה, שמרדו בה' באמרם "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם"¹³¹, מובן, שיש צורך לשלול את מציאותם כו'; אבל מהו הצורך לשלול את מציאותם של אוה"ע בנוגע למ"ת — "ימצאהו בארץ מדבר", "שקבלו עליהם תורתו", "מה שלא עשו ישמעאל ועשו" — הרי לכאורה לא מצינו שום ענין שלילי מצדם ביחס למ"ת, ואדרבה: יש חיוב¹³² על "כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח .. מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה"?!

ולכן מוסיף רש"י "שנאמר וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" — כפי שיודע הבן חמש למקרא ש"שעיר" הוא מקומו של עשו¹³³, ו"פארן" הוא מקומו של ישמעאל¹³⁴ — "שפתח לבני שעיר (עשו) שיקבלו את התורה, ולא רצו", "הופיע להם מהר פארן, שהלך שם ופתח

(133) ר"פ וישלח. שם לג, טז.

(134) וירא כא, כא.

(130) פרשתנו שם, ח.

(131) נח יא, ד.

(132) רמב"ם הל' מלכים ספ"ח.

לבני ישמעאל שיקבלוה, ולא רצו¹³⁵, וכיון שוויתרו על הזכות לקבל התורה, ראויים הם להעבירם מן העולם.

כ. ויש לבאר גם ה"יינה של תורה" שבפירוש רש"י זה:

מעלת בני"ש אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. מה שלא עשו ישמעאל ועשו" — היתה צריכה להאמר מיד בעת מ"ת, ולמה נאמרה רק כאן, לאחרי ארבעים שנה?! והביאור בזה:

מצינו שהתורה משתדלת לדבר בלשון נקי, ועד ש"עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר¹³⁶ מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה¹³⁷.

ולכן, במשך כל הזמן עד עתה, נמנעה התורה לדבר בגנותם של ישמעאל ועשו שלא רצו לקבל את התורה.

ורק בסוף הארבעים שנה, כשעומדים בסמיכות ל"וזאת הברכה אשר ברך משה .. את בני ישראל לפני מותו" (יחד עם "הזכרת זכות לישראל .. כדאי הם אלו שתחול עליהם ברכה")¹³⁸, שאז אין אפשרות לדחות זאת להזדמנות אחרת — אזי מדגישים את גודל מעלת בני"ש ביחס לכל שאר האומות, שרק "אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן".

והגע עצמך:

הסיבה לכך שהקב"ה פתח לבני ישמעאל ובני שעיר דוקא שיקבלו את התורה (ולא לשאר ס"ח אומות), היא, בגלל "זכות אבות", שישמעאל הוא בן אברהם ועשו הוא בן יצחק,

— כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת שחוק: מצד "חוק השבות", הרי כיון שאביו יהודי, נחשב גם הוא ליהודי! ... —
ואע"פ ש"זכות אבות" גרמה שהציעו להם לקבל את התורה —
"לא רצו" ("ניע זשעלאַיוט")! ...

וכמסופר במדרשי חז"ל¹³⁹ שכאשר הקב"ה הציע לבני ישמעאל לקבל את התורה, שאלו מה כתוב בה, וכשאמר להם הקב"ה שכתוב בה

(138) ר"פ ברכה (ובפרש"י).

(139) חז"ג קצב, ב. וראה ספרי ברכה לג,

ב.

(135) פרש"י ברכה שם.

(136) נח ז, ח.

(137) פסחים ג, א.

"לא תנאף", אמרו: זאת לא! ... ועד"ז אצל בני עשו — בנוגע לציורי
 "לא תרצח".

ואילו כשהקב"ה הציע לבנ"י לקבל את התורה — לא שאלו מה
 כתוב בה, אלא אמרו מיד¹⁴⁰: "נעשה ונשמע"!

וזהו ה"זכות לישראל" שמדגיש משה רבינו ש"כדאי הם אלו
 שתחול עליהם ברכה", ולאח"ז באים הברכות הפרטיות של כל שבט בפני
 עצמו¹⁴¹: "יחי ראובן", "וזאת ליהודה" וכו'¹⁴².

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן את המזונות עבור הכינוס, ולאח"ז (וכן
 לאחר תפלת מנחה) התחיל לנגן הניגון "הושיעה את עמך"].

(142) חסר הסיום (המור"2).

(140) משפטים כד, ז.
 (141) ברכה שם, ו ואילך.